

RELIGIØSE FÆLLESSKABER

De fleste religiøse mennesker hører til et eller flere religiøse fællesskaber. Religionsso-
ciologerne bruger en række modeller og begreber til at beskrive, hvordan disse grupper
fungerer, og hvilket forhold individerne og grupperne har til hinanden. Nogle af begre-
berne kender man fra dagligsproget, men i religionssociologien har de en anden og mere
præcis betydning. Modellerne gør det muligt for os at sortere fællesskaberne i forskellige
typer, men det er vigtigt at huske på, at en religiøs bevægelse sjældent passer fuldstæn-
digt præcist ind i vores modeller.

Majoritet og minoritet

I et samfund er der ofte et bestemt religiøst fællesskab, som er mere dominerende end
andre. Det kaldes en majoritet. Den kan have en fortrinsstilling i samfundet, fx ved at ha-
ve et tæt samarbejde med staten. Nogle gange diskriminerer majoriteten andre religiøse
grupper eller har fordomme omkring dem og deres religion.

De mindre, religiøse grupper i samfundet kaldes minoriteter. De kan have fordomme om
majoriteten, dens liv og religion. Hvis minoriteten bliver diskrimineret, er der en ten-
dens til, at den bliver mere bevidst omkring tro og traditioner. Det kan dog også ske, at
nogle af medlemmerne helt vender minoriteten ryggen for at slippe for diskrimination.

Kort om majoritet og minoritet

- **Majoritet:** den dominerende religiøse gruppe i et samfund.
- **Minoritet:** en mindre, religiøs gruppe, som kan have et anspændt forhold til majoriteten.

Fire slags religiøse fællesskaber

I religionssociologien arbejdes der som regel med fire typer af religiøse organisationer.

Kirken er et fællesskab, som mener, at deres religiøse holdninger er tættere på sandhe-
den end andre. Kirken omfatter alle eller næsten alle mennesker i et samfund. Den er
ofte tæt forbundet med samfundet og staten. Medlemmerne bliver født ind i kirken. Når
der opstår konflikter, vil kirken prøve at finde kompromiser mellem medlemmerne, så
den så vidt muligt kan favne alle. Kirken stiller ikke specielt store krav til sine medlem-
mer og har i store træk et harmonisk forhold til omverdenen. Den danske folkekirke har
i mange år været et eksempel på en kirke.

Sekten mener også, at den sidder inde med sandheden, men den er en meget mindre
gruppe. Den består typisk af medlemmer, som selv har valgt at være med. Den stiller sto-
re krav til sine medlemmer om at leve på en bestemt måde. Omverdenen har ofte et ne-
gativt syn på sekten, og sektens medlemmer er ofte kritiske over for resten af samfun-
det. Sekter er tit skabt ved, at en gruppe er brudt ud fra en større religiøs bevægelse. Je-
hovas Vidner og ISKCON (Hare Krishna – Se tekst 1, *Hare Krishna er min nye familie*) er
eksempler på sekter.

En **denomination** er et religiøst fællesskab, som er villige til samarbejde med andre
grupper og har et harmonisk forhold til samfundet. Denominationen anerkender, at an-
dre religiøse fællesskaber også kan være en vej til sandheden. Medlemmerne har enten
selv valgt at være en del af gruppen eller er blevet født ind i den. Kravene til medlemmer-
ne er beherskede. Et eksempel på en denomination kan være en gruppe danske buddhi-
ster.

En **kult** er en gruppe, som ikke mener at sidde inde med hele den religiøse sandhed. Det
er derfor i orden for medlemmerne også at være medlemmer af andre religiøse bevæ-
gelser. Kultens religiøse tanker er ofte inspireret fra flere forskellige religioner (synkre-
tisme). Tilhørsforholdet er mere løst end i andre fællesskaber. Omverdenen og kulten er
ofte kritiske over for hinanden. Et eksempel på en kult kan være Vækstcenteret i Nørre-
Sneede, hvor der arbejdes med spirituel udvikling og meditation med udgangspunkt i de
store religioners mystik-traditioner.

Fire typer af religiøse fællesskaber

	Gruppen hævder at sidde inde med sandheden	Gruppen hævder ikke at sidde inde med sandheden
Omverdenen er kritisk	Sekt	Kult
Omverdenen respekterer	Kirke	Denomination

Hvordan ændrer fællesskaber sig?

De færreste fællesskaber passer entydigt ind i en af de fire kategorier. Det skyldes bl.a.,
at religiøse grupper hele tiden udvikler sig. Fx er statskirkerne i de nordiske lande måske
ved at ændre sig i retning af denominationer. Når en sekt har eksisteret i noget tid, be-
gynder medlemmerne at være født ind i den, og omverdenen begynder måske at respek-
tere medlemmerne mere. Til gengæld bliver de måske mindre kritiske over for omverde-
nen og dens livsstil. Med tiden kan der opstå andre motiver til at være med i bevægelsen

end den rent religiøse, fx karriere, prestige og sociale relationer. På den måde kommer sekten mere til at ligne en denomination. Det kan så igen føre til, at en ny sekt eller kult i protest vælger at bryde ud.

Individet og gruppen

Den engelske religionssociolog James Beckford (f. 1942) har lavet en model for, hvordan religiøse bevægelser, deres medlemmer og resten af samfundet fungerer sammen. Han mener, at der er to dimensioner, man skal se nærmere på, når man arbejder med religiøse fællesskaber.

Den ydre dimension: Den handler om, hvilke tilbud en bevægelse har til sine medlemmer.

1. Den kan tilbyde tilflugt ved at være et trygt og sikkert sted, hvor medlemmerne kan være i fred for samfundets krav og påvirkning.
2. Den kan også arbejde for fornyelse af samfundet ved at give udtryk for sine synspunkter eller lave socialt arbejde.
3. Endelig kan bevægelsen være en ramme for sine medlemmers personlige udvikling. Det kan fx ske på kurser eller gennem religiøse ritualer, som øger medlemmernes evne til at præstere og fungere optimalt i deres dagligliv.

Den indre dimension: Den handler om det forhold, det enkelte medlem har til bevægelsen. Beckford taler i den forbindelse om flere forskellige typer af medlemmer.

1. Den første type kaldes en støtte og er egentlig ikke officielt medlem, men støtter muligvis bevægelsen med penge eller blot ved at give udtryk for at dele dens synspunkter.
2. Den anden type kaldes for en klient. Dette medlem er af og til i direkte kontakt med bevægelsen, fx ved at gå på dens kurser.
3. Den tredje type er tilhænger. Han eller hun har i ret høj grad indrettet sit liv efter bevægelsens holdninger. Tilhænger er meget i kontakt med bevægelsen, men har stadig mange vigtige sociale relationer uden for bevægelsen.
4. Den fjerde type er den hengivne. Det er et medlem, som praktisk taget fuldstændigt lever efter bevægelsens krav og regler. Han eller hun bruger så meget af sin tid som overhovedet muligt på den. Den hengivne har valgt at bo sammen med andre medlemmer af bevægelsen og har så lidt som muligt at gøre med mennesker, der ikke tilhører bevægelsen.
5. Det sidste type medlem er det frafaldne medlem. Den frafaldne har valgt at tage afstand til bevægelsen, men er i sin opfattelse af bevægelsen påvirket af tidligere at have været medlem.

Beckfords beskrivelse af religiøse bevægelser

- Den ydre dimension
  - Tilflugt
  - Fornyelse
  - Personlig udvikling
- Den indre dimension
  - Støtte
  - Klient
  - Tilhænger
  - Hengiven
  - Frafalden

Kilde: James A. Beckford: *Cult Controversies. The societal response to the new religious movements.* Tavistock Publications, 1985.

Øvelser til Religiøse fællesskaber

1. Læs tekst 2, *Hjernevask og radikaliserings i Grimhøjmoskeen.*
2. Hvordan kan man bedst beskrive gruppen omkring Grimhøjmoskeen: som en kirke, sekt, kult eller denomination?
3. Hvad kan teksten sige os om forholdet mellem minoritet og majoritet?
4. Brug Beckfords model til at beskrive gruppen.

Læs også – Religiøse fællesskaber

- Identitetsdannelse og religion (se side 25)
- Konversion (se side 46)
- Socialisation (se side 120)
- Karismatisk ledelse (se side 34)
- Rational choice - det rationelle valg (se side 88)
- Kategorisering af religiøse udøvere (se side 38)
- Privatisering (se side 85)